

॥ श्री गणेशाय नमः ॥

श्री मनोरंजक नाटक सभा

मासुती-माधव

नाटकेना संक्षिप्त सार अने गायनो.

रचणार

डॉ. वि. वि. वि. वि.

दिलीपचंद अवेरव्यांद शास्त्र (नवीन्याद)

प्रकाशक.

प्यारेबाबा विठ्ठलराय भंडेता

दाद मुकाम:-सुग प्रकाश धीमेटर, मुंबई.

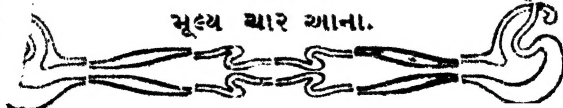
निकुमाई १६७८.) (छ. स. १६२२.

आवृत्ति पांचमी प्रत ३०००.

मूल्य चार आना.

70002

નાણું રજીસ્ટર્ડ કરાવી પ્રસ્તુત નાટકના સર્વ અધિકારો
 “શ્રી મનોરંજક નાટક સમાજ” ના માલીકે પોતાને
 સ્વાધીન રાખ્યા છે, માટે તેમની અનુમતિ વિના
 કોઈએ આ નાટક છપાવવું કેવા લજવવું નહિ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
 અમદાવાદ
 ગુજરાતી ગ્રંથોપાલય સંગ્રહ

સુરત, ભાગાતળાવ રોડપર આવેલા
 શ્રી “ઈન્ડીઆ” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં કંચનલાલ ચુનીલાલે છાપી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૦૦૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ માનવી માધ્યમ

વિષય દં : ૨-૪

॥ सत्यं परं धिमही ॥

मूकं करोति वाचालं पंगुं लघयते गिरिम ॥
यत्कृपा तमहं बंदे परमानंद माधवम् ॥

आप्रणु जगविज्यात भहा प्रकरणु कविवर भवभूति ताणु,
ब्रह्मनिष्ठ मणि ये लाषांतर ક્રીધેતું તાદશ ધાણુ,
અવતારી અવતાર અંક શૃંગાર પ્રેમ ઉરમાંહિ ભરે:
ચિત્રકાર તે નાટકરૂપે શિષ્ટ જનો શમ્ભૂમ ધરે.

માલતી-માધવ નાટકનાં પાત્રો.

માધવ—દેવરાજનો પુત્ર, માલતીના જનાર પતિ.

મકરંદ—માધવનો મિત્ર, અને મદયન્તિકાનો થનર પતિ.

કલહસંક—માધવનાં અનુચર.

માલતી—ભૂરીવસુની પુત્રી અને માધવની થગાઃ પત્નિ.

કામંદકી—એ હમતની પત્ની ગાંધારિકા.

લવંગિકા—માલતીની સખી.

મદયન્તિકા—માલતીની સખી, મકરંદની પ્રિયા અને નંદનની બહેન.

અવલોકિતા }
પુદ્ગરક્ષિતા } કામંદકીની શિષ્યાઓ.

મંદારિકા—ગૌહ મદમાની દામી.

સૌદામિની—કામંદકીની શિષ્યા.

કપાલકુંડલા—અંધારધંટની શિષ્યા અને માલતીને હરી જનાર.

અંધારધંટ—કાપાલિક માલતીને મારી નાખવાનો પ્રયત્ન કરનાર.

ભૂરિવસુ—માલતીનો પિતા, પદ્માવતીના રાજનો મંત્રી.

સદા—એની સ્ત્રી, માલતીની માતા.

નંદન—પદ્મપુરના રાજનો નમ્રસંધીવ, મદયન્તિકાનો ભાઈ,

માલતીને પરણવાની ઇચ્છા રાખનાર.

રાજા—પદ્મપુરનો.

ચોદા, પ્રતિહાર વગેરે.

શ્રી ગણેશાય નમઃ

માલતી-માધવ

નાટકની પ્રવેશવાર દુક હકીકત.

મંગલાચરણ વ્યવે વસ્તુમયન.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧--- ત્રણપુરના પ્રધાન બરીવનુની પુત્રી માલતીનું હાથણી ઉપર આરૂઢ થઈ પાતાની માલ્યગીઓ સાથે કામદેવના પુજનાથે આગમન ન્યાય શાસ્ત્રના અભ્યાસ માટે પદ્મપુરના આશ્રમસ્થાનમાં આવી રહેલા કુંડીનપુરના પ્રધાન દેરાતના પુત્ર માધવનું નિત્ય નિયમ પ્રમાણે ગદનોઘાનમાં પુષ્પ પીણુવા માટે આવવું થતાં બંનેનો વશુસમ જોઈ સખીઓ વ્યંગવિગોદ-નાયક નાયકનું પ્રથમ દર્શન-વિયોગ પાછળ રહેલી માલતીની સખી વર્ગંગિકા સાથે પ્રેમની નિશાની તરીકે ભોરસળીના પુષ્પની માળા માલતીને પહેંચાડી.

પ્રવેશ ૨---આશ્રમસ્થાનમાં ભગ્નકીર્તન-માલતીના રૂપથી શ્રેષ્ઠા બનેલા રાજના નર્ગલચીવ નંદનની મેલછા-આશ્રમની જૂદ પરિવારિકા કામંદકીની મધવ તથા માલતીના પાણીમહણની ચિંતા માલતીને પરણવાને માટે ફાંફાં મારતા જૂદ નંદનના દુષ્ટ વિચરો.

પ્રવેશ ૩---વિહારવટિકાના એકાંત લાગમાં માલતીના વિરહથી દુઃખી થતા માધવને મકરંદનો મેલાપ-માલતીએ કાઢેલા માધવના

ચિત્રનું માધવના અનુચર કલહંસકદારા દર્શન-તેજ ચિત્રપાટીમાં માલતીનું ચિત્ર કાઢવાની મકરંદની સુચના-કલહંસકને મંદારિકાનો નંદનનાં દુષ્ટ વિચારો સંગ્રામી તાતાં વિનોદ.

પ્રવેશ ૪—પ્રધાનના જુવનમાં માલતી તથા તેની સખીઓને આનંદોત્સવ-માધવે મોકલાવેલી બકુલાવદિને વધાવી લેતાં તથા માધવના ચિત્ર સાથે પોતાનું ચિત્ર જોતાં પ્રેમવેલી થએલી માલતીને માનસિક વિહાર.

પ્રવેશ ૫—માલતીને પરજુવા માટે તત્પર થઈ રહેલા વૃદ્ધ સચ્ચીવ નંદનનો જુવાન બનવવાનો પ્રયત્ન, માધવના અનુચર કલહંસકની ચતુરાઈથી કપડીનું મ્હોં કાઠી થવું નંદનવરને નિરખવા આવેલી નગ્નની નારીઓનો સંસાર ચિતાર.

પ્રવેશ ૬—ચંડિકાના બેગ માટે કુમારીકાની શોધમાં ફરતાં કાપાલીક અધોરધંટ તથા તેની શિષ્યા કપાલકુંડલાની માલતીને ઉપાડી લાવવાની યોજના-જનસ્માજ પર પરાંપકાર કરનારી સીદ્ધિવાળી સૌદામીનીનો દુષ્ટકર્મ કરી કેવળ સ્વાર્થને માટે સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરનાર કપાલકુંડલા સથે સંવાદ.

પ્રવેશ ૭—શંકરના મંદિર પાસેના કુસુમાકરોદ્ધાનમાં પુનઃ વીણવા માટે આવેલી માલતીનો માધવનો પુનઃ મેળાપ-વાદની જુમ થતાં ત્રાસથી નાસનાસ કરતી માલતીની સખીઓને ધીરજ આપતા મકરંદનું મદ્યન્ટિકાને બચાવવું—આ તકનો લાલ લાઇ અધોરધંટનું એકદમ આવી માલતીને ઉપાડી આકાશ માર્ગે ચાલ્યા જવું.

અંક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧—માલતીના વિરહથી વ્યાકુળ થયેલા માધવનું રમ-
શાનમાં ભુતપ્રેતાદિને પ્રસન્ન કરવા માટે ભટકવું—અંડિકાના ભોગ
માટે અધોરધાંટે ઉઘાનમાંથી ઉપાડી આણેલી માલતીનો રૂનાભાષ
સાંભળી માધવનું તે તરફ જવું.

પ્રવેશ ૨—આમંડાના મંદિરમાં માલતીનો ભોગ આપવાની
તૈયારી—માધવનું એકાએક આવી પહોંચવું—અધોરધાંટે મારી માલતી
નું રક્ષણ કરવું—સ્ત્રીહત્યાના ભયથી કપાલકુંડલાને જીવિતદાન—મૃત્યુના
મુખમાંથી બચેલી માલતી તથા પ્રિયાના વિરહથી વ્યાકુળ બનેલા
માધવના હૃદયની વિચિત્ર દશા !

પ્રવેશ ૩—માલતીની માતા ભદ્રાની ભૂરિક્ષ્મને પુત્રીના હિત
માટે પ્રાર્થના, કાપાલિકના હાથમાંથી માધવે છોડાવેલી માલતીને
લઈ કામંદકીનું આશ્રય—વૃદ્ધ નંદનની સાથે પોતાનું પાણિગ્રહણ
થવાના સમાચાર સાંભળી માલતીનું આકંઠ.

પ્રવેશ ૪—માલતીનું નંદનની સાથે પાણિગ્રહણ થતાં પહેલાં
માધવનો મેળાપ કરાવી નંદનની યોજનાને નિષ્ફળ કરવાનો કામંદ-
કીનો સંકેત—ક્લહસંક બંને મંદારિકાની દબતા.

પ્રવેશ ૫—નગરદેવીના મંદિરમાં સંકેત પ્રમાણે ગુપ્ત રીતે
સંતાયેલા માધવ-મકરંદનું આગમન—માધવને પરણવાની દ્રઢ પ્રતિજ્ઞા
વાળી માલતીનું મરવા તૈયાર થવું—માલતીના હૃદયનો શુદ્ધ પ્રેમ
ગળ્છી માધવનું પ્રકટ થવું—અનેના માધવ લગ્ન—માલતીને બદલે
મકરંદે સ્ત્રીનાં લુગડાં પહેરી નંદનની સાથે પરણવા જવું.

પ્રવેશ ૬—નંદનના ધરમાં માણતીરૂપે મકરંદ નવી વહુના રિસામણી-રીસાયલાં લામીને મનાવવા મદ્યન્ટિકાનું આપવું-માવતીને બદલે મકરંદને જોતાં યમવશ થઈ ત્યાંથી ચાલી નીકળવું.

પ્રવેશ ૭—મંદારિકા તથા કલહંસકના લગ્ન સંગ્રામીના કોત્તર-મકરંદ ગથા મદ્યન્ટિકાને મેળાપ થતાં કરારના અંત-મદ્યન્ટિકાનું હરણ કરી નાળી જનાર મકરંદને પકડવા માટે સિંપાદ-ઓનું તુટી પડવું-મદ્યન્ટિકાને કલહંસક સાથે આશ્રમમાં મોકલી પોતે યુદ્ધમાં અંપણાવવું.

પ્રવેશ ૮—માધવના નિવાસસ્થાનમાં માણતી પતીપત્ની તથા સખીઓની માર્મિક ગોષ્ઠી-મકરંદના યુદ્ધમાં ચઢ્યાના સમાચાર કલહંસકદ્વારા સાંભળી માધવનું મકરંદની જ્હારેજવું-ગુરુ અધોરધંટના વધનું વેર લેવા માટે પાછળ પડેલી કપાલકુંડલાનું એકાએક આવી માણતીને આકાશમાર્ગે ઉપાડી જવું, નિરપરાધી જીવોનું રક્ષણ કરવાળી સિધ્ધેશ્વરી સૌદામીનીનું એકદમ અગદ થઈ માણતીને નીચે ઉતારવું તથા કપાલકુંડલાને ઉપર અંતરિક્ષમાં પ્રમથ્ણ કરાવવું.

ટૂંકલો

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧—માધવ તથા મકરંદને યુદ્ધમાંથી પાછા ફરવાની રાત્રી જોતા કલદંડકને માલતીને શોધવા નીકળેલી સખીઓનો મંથાપ-માધવ-મકરંદનું આગમન થતાં માલતીના ખેદજનક સમાચાર સાંભળી બંનેનું પર્વત ઉપર જવું.

પ્રવેશ ૨—શ્રી પર્વતની તળેટીમાં વનદેવી તથા બાગ્યદેવીની શકિતનો માધવ ઉપર પ્રભાગ-માલતીને શોધવા જતાં માધવનું પાપાણ્ડુમય બની જવું—મિત્રની વિપરીત દશા જોઇ મકરંદનું પર્વત ઉપરથી નીચે નદીમાં પડી આત્મઘાત કરવા તૈયાર થવું નદીના જળમાંથી સૌદામીનીનું પ્રાગટ્ય-મકરંદનો અલૌકિક રીતે બચાવ.

પ્રવેશ ૩ - રાજના દિવાનખાનામાં તાસીપાસ થયેલા નંદનનાં શેઠાણાં—લગ્નમાં વિદન આવવાથી ચિંતાગ્રસ્ત થયેલા માલતીના પીના બૂરિવસુનું સાંતવન—સૌદામિનીદ્વારા બૂરિવસુ તથા દેવરાને પૂર્વ કરેલી પ્રતિજ્ઞાનું સ્મરણ—માલતી માધવના લગ્ન માટે બૂરિવસુ તથા રાજનો અનુમતિપત્ર

પ્રવેશ ૪—આશ્વમસ્થાનમાં મકરંદ તથા માધવની ચિંતા કરતાં મદ્યનતિકા તથા માલતીની સખીઓ વગેરેનો પ્રણુત્થાગ કરવાનો નિશ્ચય થતાં મકરંદનું આવી પહોંચવું—માધવના પાપાણ્ડુમય બની ગયાના સમાચાર નિવેદન થતાં કામંડકાની સલાહથી સર્વનું શ્રીપર્વત તરફ પ્રયાણ.

પ્રવેશ પ—શ્રીપર્વતની ગુફા આગળ પાપાણ્યમય થઈ ગમેલા
 માધવ પાસે સ્વજન મંડળનું આગમન--માધવની સાથે મકરંદનું
 પશુ પાપાણ્યમય બની જયું--મદ્યન્તિકાનો વિલાપ-પ્રેમને માટે
 પ્રાણની આહુતિ આપવાના નિશ્ચયથી સર્વનું શીખરપર ચઢવું-
 સૌદામિનીની સિદ્ધતાં ચમત્કારવડે કરીને માનવીનો મેળાપ તથા
 માધવ મકરંદનું મુળ સ્વરૂપને પામવું--દંપતિઓનો હૃદય મેળાપ
 આનંદોત્સવ-પુર્ણાહુતિ.

શાન્તિ!

શાન્તિ!!

શાન્તિ!!!

સમાપ્ત.

શ્રી ગણેશાયનમઃ

માલતી-માધવ

નાટકનાં ગાયનો.

મંગળાચરણ.

૧

સુત્રધાર-બાળાઓ—શ્રી હરિ શ્રી ધ્રિજ્જિહારિ
 મંગળ લલિત લીલા વિસ્તારી— શ્રી
 નંદન નંદ આનંદ કંદ
 કેશવ માધવ સુમંદ મોરારી— શ્રી
 પૂરણ પરિબ્રહ્મ રૂપ—
 અચળ અખંડાનંદ સ્વરૂપ— શ્રી
 ચરિત્ર પવિત્ર અતિ અનૂપ
 શ્રીધર ભુધર ગોવિંદ ગિરધારી— શ્રી

૨.

બાળાઓ—પ્રેમના બુદ્ધા બુદ્ધાછે પ્રકાર
 પ્રેમમાં વસી રહી પ્રભુતા સાર— પ્રેમનાં
 એક પ્રેમ સાચો શ્રી હરિ પ્રતિનો છે
 માપ તાત બ્રાત મિત્ર સતી પત્નિનો છે

માથો કહેવાય એજ પ્રેમ
ધરમ શુભ નેમ
જંથી તરી જવાય આ સંસાર પ્રેમનાં

૩

સુખીઓ -- ગજગામિની (૨)
ગજ ચઢીને આવે
ગજ ગામિની ગજ ચઢી આવે
મંદ મુહાસિની શાણી સ્વાભાવે
લલાલલા ભૂંપાનાં લાન ભુલાવે (૩) રે
ગજ ચઢીને
ચૌવન મદે ભરી મદ બેલી
પૂજન કરવાને અલખેલી
મેળવવા ઉત્તમ વર-જ મન લાવે (૩) રે
ગજ ચઢીને

૪

સુખીઓ -- ચાલ ચાલ ઓ અલખેલી
વળી વળી પાછું જુવે શું પ્રેમઘેલી
તારા ઉરમાં આનંદની હેલી
સાહેલી તારા ઉરમાં આનંદની હેલી
મળ્યાં હુવે લેગાં ચપો ને ચપેલી -- ચાલ

માલતી—મારા પગનાં ઝાંઝરની ખીલી
વારે વારે પડતી ઢીલી
સખીઓ—ખીલી જેવી ઢીલી એવી તુંએ છે હડીલી .
હવે ચાલ

માલતી—આવીએ છીએ— ચાલ૦

૫

માધવ—દ્યો સુંદરી સુમનની માળા
જઈ કહેજો પ્રણામ હમારા
લવંગિકા—માળા નહિ પાળુ વરમાળા
સુંદર વર ઓ શરમાળાં
માધવ—સુખદર્શનથી મન ચોરી (૨)
ચિત હરી ગઈ બાળ ચકોરી
લવંગિકા—તમે કિશોર એ નવલ કિશોરી
મટકે મોહ્યા મટકાળા—દ્યો, સુંદરી૦

૬

સાધુડીઓ—પ્રભુને લજે તે જત શાણાં
બીજા જનજાણ્યા જગમાં કહેવાતા જડ પ્હાણા
પિંડ માંહી જેવું તેવું પ્રહમાંડે સાળેરે
ધર્મ પોતાનો સદા સમજીને પાળેરે
જે ટાળે માયાના તાણાવાણાંરે— બીજા૦

૭

સર્વે—છે નશીબ તણી ગતી ન્ય રી
 મનુષ્ય ત્યાં શું કરશે શું કરશે
 કર્મે લખ્યું તે નહિ ટગશે
 જે જેનું તે તેને મળશે—છે નશીબ૦

કામંદકી—પ્રીતિ વિના તન લગ્ન તે જાણો અગન સમાન
 ભીતિ વિના મન લગ્ન તે કરે સદા કન્યાન

સર્વે—માધવ ને રતિ માલતી મળશે
 સરિતા જઈ સાગરમાં ભળશે—છે નશીબ૦

૮

કલ્પલક્ષ્મી તથા } કરો કોડ ઉપાય [૨]

મંદારિકા— } પણ જાતિ સ્વભાવ ન જાય

અપુર અને કસ્તુરી કેરા ઢગલા માંહી દટાય
 તેા પણ દુર્ગંધી દુર્ગળીની ગંધ સુગંધ ન
 થાય-થાય—કરો૦

કાગ પડથો સોનાને પીંજર

વિધ વિધ મેવા ખાય

તેા પણ જાતિસ્વભાવે મૂરખ નર્ક જોઈ

લલચાય રૂઢાય—કરો૦

૯

સખીઓ—રૂડી શોભા અપાર [૨]

એની બુચો શી ઋતુરાજની

વસંતલીલા વિહારી મજરાજની—રૂડી૦

રસઘેજી રતિરાધીકા રસભોગી રસરાજ
 પ્રેમે રતિરસ રેલતા મહનરાજ મહારાજ
 જોતી જોતી ઉભી વૃજકુંજરે
 વાટ મુંઢિર શ્યામની
 રોતી રોતી રસીકાં અલિ ગુંજરે
 કામલુગારી કામિની
 નયન થાક્યાં નિહાળી પંથ દુર-દુર
 તોય નાવ્યા મહારાજ [૨]— જોની૦
 માધવને મળવા તણી રહી ન આશા ઉર
 એવે વાગી સુરભરી મનહર મુરલી મધુર-રૂડી૦

૧૦

સખીઓ—કહે સખી અઝોલ રહી શા સારૂ (૨)
 મુખ મનોભાવ જણાવે તારૂં— કહે૦
 ચુક નથી જરી ચતુરતાણી પણ
 ચતુરા—એ ચુક તારી [૨]
 કામ કમાન ચઢાવી
 કામલુ કીધું કામલુગારી
 મન ધ્યાન ધરે તું શાનું
 નહીં રહે હવે ચાખ્યું છાનું

માલતી—વારૂ વારૂ

સખીઓ—વારૂ વારૂ કહી વાત ઉઠાવે
 નથી અજાણ્યું અમારું—

હવે૦

સાખીઓ—રંગીલી રંગ રેલે રંગીલાની સંગે
 રસીલી ખેલ ખેલે ખેલાવે ઉમંગે—રંગીલી૦
 છુટી છુટી નીવીતણી ગાંઠ જે ખાંધેલી
 જે વધુટી હાથતણી નેડ થઈ ઢીલી
 મચાવ્યો—મહાજંગ શો અનંગે—[૩] રંગીલી૦
 રક્ત પ્રવાહસમ હોઠ કેવા હાલે
 ચુંબન આલિંગને રોમાંચ થયાં ગાલે
 નેત્ર અર્ધાં મીચેલાં
 સુગંધ ભાવે ભરેલાં
 ભીની સ્વેદે જણાય સર્વ અંગે
 એ ભીની ભીની સ્વેદે જણાય સર્વ અંગે—રંગીલી૦

મંદારિકા—જુઝા આ વર સુંદર કેવોરે
 જાણે વનના વાનર જંવોરે
 રૂપ વરતું છે કેવું રૂપાળુંરે
 હાથ કાળા ને મોઢું કાળુંરે
 કલહંસક—માથે ધોળા કેશ લગાડીને મેશ
 આ વેશ ભભવ્યો કેવોરે
 નંદન—નવી વહુને તે જોયા જવોરે

નવી—નાનકડી નાળુક નાર

હું બહુ નાનકડી-બહુ નાનકડી-બહુ નાનકડી

મારા લાલાગી છું લાડકડી [૨] હું લાડકડી [૩]

આંખ તણે મટકે પટકું છું લાલને

મદારિકા—નાની શું સમજે બહાલાના બહાલને

નવી—હું તો બધુએ સમજુ છું

મદારિકા—જાણી ભોળા ભરથાર તું-બહુ માથે મઠી [૩]

નાનકડી૦

સૌદામિની—સિદ્ધિનું સાધન ધન સઘળું જાણો પરઉપકાર

પાપે પેટ ભરે તે જીવના જીવતરને ધીજ્જાર

કપાલકુડલા—સિદ્ધિનું સાધન ધન સઘળું નિજ સ્વારથ મોજાર

જે સ્વારથ નવ સાધે તેના જીવતરને ધીજ્જાર

સૌદામિની—ચંદ્ર, સુરજ, નભમંડળ તારા, પવન પહાડ

વળી સમુદર ખારા

વૃક્ષો પશુ ફળ આપી જનપર કરતાં પરઉપકાર-પાપે૦

કપાલકુડલા—સૌ સ્વારથ પોતાનો સાધે, એમાં પાપ જરા

નવ વાપે

પ્રપચવિણુ માનવ કેરક, નમ્ર પડે ક્યાંઈ પોખાર-

જે સ્વારથ૦

સૌદામિની—વરસી મેઘ કરે જળધારા, ધરતી ધાન પકાવે સાર
પુન્યવાન જન પ્રાણુ જતાં પણ કરતાં પરઉપકાર—પાંપ૦

૧૫

સખીઓ—સખી સૌ ચાલો રે

પુલડાંથી ભરીએ કુલ છાળ
મધુર મધુર શો મોગરો મહેકે
માલતી વાસ સુવાસ શી ફેકે
વાસ પરસ્પર ગહેકે— સખી.
કલિ ઉપર અલિ જો ભમે લેવા પુષ્પ પરાગ
પણુ પવને પરવશ કલિ અલિ ન પામે લાગ
પુલે રૂડી પુલ છાળ ભરીશું
માળ બનાવીશું કંઠે ધરીશું
પુલના મૂળ કરીશું સખી.

૧૬

સખીઓ—હારે ખીલી ખીલી રૂડી પુલવાડી

કુલે ભરપુર છે (૩)

માલતી—મન માઈ મોહનને મળવા આતુર છે

સખીઓ—કુમારી તાઈ કેલું અજબ પ્રેમતુંડ છે—હારે૦

મકરંદ—ચીત હરનારી ચતુરા ચતુર છે

માધવ—મધુરીની વાણી અહો કેવી મધુર છે

સખીઓ— હારે૦

માલતી—કહો મારા નયન સહુણ શ્યામ
 તમને શું કહીને જોલાવું [૨]
 અનુપમ છો ઉપમા શી આપું
 દેવ હૃદયમંદિરમાં સ્થાપું
 અંતરના આરામ—

તમને.

માધવ—ખતાવો દેઈ પ્રેમતણી પ્રતિમા
 મનોહારી રમણી રસીલી રમા—
 પ્રેમ ભીની જે પ્રીતિ ઉરપુરી
 મુગ્ધાક્ષિ કેરી વાણી મધુરી
 પ્રાણેશ્વરી પ્રિયતમા—
 કરી પરીમાતન કેરી માળા
 કંઠે ધરી વહાલી બકુલ માળા
 પ્રાણેશ્વરી પ્રિયતમા

ખતાવો.

ખતાવો.

ખતાવો.

માલતી—હવે ક્યાં જઈ જવણુ મારા

માધવ—વાહ જોલ મધુરા શા તારા

માલતી—ચિત રહે ભમતું (૨)

જવું નથી ગમતું (૨)

રહી સેવ્રીશ ચરણ સદા ખ્યારા—

માધવ—કાલ મુખ કાપાલિક હાથે

મરતાં આજ ઉગારી

માલતી—જીવતિના જીવન મનમોહન [૨]

મુજને કરો તમારી

તમે છાજી નયન તણા તારા—

હવે.

ભદ્રા—^{૨૦}દીકરી પણ દુઃખનું ઉંડું મૂળરે

દુનિયામાં દીકું—

દીકરી.

સાલે માળાપને—એ શુળરે (૩) દુનિયામાં.

પુત્ર તણી માતા બહુ સુભાગ્યવતી જણાય

તેમ જનેતા પુત્રીની અતિ દુરભાગી જણાય

લોકો ઉચરે છે—એ શું બુલ [૩] રે—દુનિયામાં.

હજો લલે માળાપને કુંવર કુંવારા અનેક

પણ કોઈને ત્યાં નવ હશે કુંવરી કુંવારી એક

ખેટા ખેટીનું—જુદું મુલ [૩] રે— દુનિયામાં.

૨૧

ભદ્રા—આવું દુહિતાનું અહિત કેમ થાય

ટોહી ગાય દૂધ આનને શું પવાય— આવું.

પાળી પોષીને ઉછેરી લાડકોડથી

થાશે દુઃખી બહુ દીકરી કળેડથી

ભુરિવસૂ—મટે શું બોલ મારો બધ (૨)

ભદ્રા—દીવો લઈ શું કુવામાં પડાય (૨)
કાગડાની કેટે માણેક ના બાંધાય-- આવું.

૨૨
માલતી—સૌને સૌ સૌની પડી
કાણુ પીડ પરાઈ જાણે
સચું વહાલું રવારથનું આવે
પોત પાતાનું તાણે
દીકરી જાણના પુટયા ઘટની દીકરી પ્રમાણે
દીકરા ધરનું રાજ્ય કરે ભલે દીકરી જાય મશાણે—સૌને.

૨૩

માલતી—સખી હવે શું થાશે શું થાશે
જીવું હું તો નાથ માધવની આશે--સખી૦
તજી મર્યાદા પિતામાતાની ઉત્તર કેમ અપાશે
વાતો સઘળી મુજ અંતરની અંતરમાંહી સમાશે.
લવંગિકા—ભાગ્યવતી તુજ ભાગ્યમાંહી જે લખ્યું હશે તે થાશે
માલતી—પરવશ દીકરી ગાય ગરીબડી ભાગ્ય દોરે ત્યાં જાશે-સ૦

૨૪

માધવ—વિધિને વશ આપું જગત આ જણાય (૨)
આજ્યું ખળે ન કેથી થવાનું તે થાય—વિધિ૦
પૂર્વ સંબધ પલક એકનો પાંખી મેળો ભરાય
ભાગ્યખળે થઈ ભેગાં સર્વે ઉડી ઉડી આવે જાય—વિ૦

મંદારિકા—સાચા ક્યાંઈ ન પાછા પડશે

જુઠા જન-જખ મારશે [૩]

સાચા૦

જુઠાણું જુઠાને નડશે

અંતે જુઠો હારશે—

જખ૦

કંઘડાંસકે—વિપરીત ચાલ જગતમાં ચાલે

પાપી અધર્મી સુખમાં મહાલે

મંદારિકા—ધર્મીને ખેલું દુઃખ સાલે

પણ પુંઠળા-એ તારશે (૩)

સોનાને સઘળા કોઈ તાલે

કરી કસોટી ખુબ તપાલે

દુર્જન વિણ કીંમત સજ્જનની જગમાં

કોણ વધારશે-જખ૦

માલતી—મરણ પણ મોંઘું થયું મોંઘું મારે આજ

હું પારે આવી માંઘું મા રાખો મારી લાજ-મ૦

લવંગિકા—ડાહી દુઃખથી શીદ કંટાળે વ્યર્થ વિચાર કરી જીવળાળે

ઓ શાણી થવાનું તે થાય મોત વિના ન મરાય

માલતી—શે જીવાય! શે જીવાય! શે જીવાય-મરણ૦

લવંગિકા—તન મન કે ધનના દુઃખે કંઈ જણ મરવા મહાય

માંઝા મોત મળે નહીં મોત વિના ન મરાય—

હું પારે૦

નંદન—અરે ગોરી ધુંધટપટ ખોલો [૨]

જરા મુખડું હસાવી કાંઈ ખોલો—અરે૦

મકરંદ—લે....લે....લે

નંદન—નવી તારો માર પણ લાગે મધુરો

મકરંદ—પાસે આવ પાપી હું કરું તને પુરો

લે....લે....લે....

મદ્યંતિકા—હવે એ થઈ મારી ભોળઈ લાડવાઈ

ભોળઈ લાડવાઈ

થાય મારો ભાઈ એનો બાપનો જમાઈ

લવંગિકા—જેયા જેયા તારા ભાઈ

કાઠી મળની ભવાઈ

મદ્યંતિકા—બની નણદી હું નાની કરું એથી સવાઈ

લાલી ? એા લાલી ? લાલી ?—હવે૦

મદ્યંતિકા—લાલી મારાં અણાં ડમરાં

શા માટે રીસાઓ—તમે શા માટે રીસાઓ

મકરંદ—ઓ નાની નણદી આવો,

મદ્યંતિકા—આ કેણુ ?

મકરંદ—તારો પ્રાણુ

હવે શા માટે શરમાવો (૨)—ઓ નાની૦

મંદારિકા—ગાઠ્યા ડાઠ્યા દુનિયાના ડાઠ્યા લોક

દોઢડાઠ્યા પાણી પીને ઘર પુછે

કલહંસક - પાણી પીને ઘર પુછે

વળી હાથ દે છે મુંછે—

ડાઠ્યા૦

હતે પોતે નવ રીઝે

હિતનું કહેતામાં ખીઝે

મંદારિકા-હાંહારે મને ઠગી ઠગી મને ઠગી

ઠગારે મને ઠગી બાણીને ભોળી નાર

કલહંસક ખોટા બોલી શાને ખુવે છે ભાર

મંદારિકા-આ છે ખોટો કરાર

કલહંસક-ખોટો ખોટો ?

મંદારિકા-હા ખોટો.....મને ઠગી

મકરંદ-અંતર પ્રેમ વિના બધા નિષ્ફળ કોલકરાર

એ વીણ કો દપતી તણે નવ મુઘરે સંસાર—

આ છે ખોટો કરાર.

જાવંજિકા-સજની સાચુ સુખ ક્યાં છે સંસારમાં!

માણતી સુખ પ્રેમદાનું પ્રિતમના પ્યારમાં

લવંગિકા ખાવા પકવાન રૂઠા વસવા આવાસને
બહાલાના બહાલ વિના બહાલી ઉઠાસને
ગાળે કિતરેન એ વિચારમાં

માલતી સુખ પ્રેમદાનું પ્રિયતમ પ્યારમાં-- સજની.
લવંગિકા ભાગ્યવતિ બહુ ભોગવે મનમાન્યા સુખભોગ
માલતી તૃપ્તિ તેથી ના વળે વિણ સુખકર સંયોગ--સજની.

૩૩

લવંગિકા-સર્ખી-અલી કોયલકી ટહુકા કરજે, (૨)
ટહુકી માધવનું મન ફરજે (૨)
છાની છાની વાતો કરજે
ગુણિયલના ગુણ ગાજે ગરજે
રીત પુલવતીની આચરજે
મનમાં બહુ મગન થઈ ફરજે

૩૪

માધવ--બોલો બોલો બોલો મીઠી કંઈ
બોલ મીઠા મીઠા આજ સુણાવો
બોલ મીઠા મીઠા આજ સુણાવો
શાણી હવે શીદને તરસાવો-- બોલો.
લઈએ અનુષમ સુખનો લ્હાવો
અંતર પ્રેમની જ્યોતિ જગાવો-- બોલો.

છેક નમૈરાં આમ શું થાયો
પ્રેમ સુધારસ પીઓને પાઓ--

બોલો.

૩૫

માલતી--સખી કેમ જાવા દઉં
કેમ જાવા દઉં એ પુલમાળા
વાલમ બહુ લાગે વહાલા [૨]

માધવ--વાહ બોલ કેવા કાલા
લવંગિકા--ત્યારે આ શું ઢોંગ ઠાલા

માલતી--નવ થાવા દઉં દુર થાવા દઉં પુલમાળા
એ પુલમાળા--વાલમ બહુ લાગે વહાલા (૨)

૩૬

માલતી--માળા જપું છું તમ નામની રંગીલા છેલા
દાસી તમારી બે બદામની આવો અલબેલા
મોહનજી છે મદબેલા
પુણુ હું તમને ખેલા
સેવા કરું હું સુંદર શ્યામની રંગીલા છેલા--માળા.

૩૭

માધવ--ભાગ્યની અકળ કળા ન કળાય
દશાના રંગ નવા બદલાય--

ભાગ્ય૦

ભાગ્યહીનને ભોજન મળતાં
 વમન કરાવે ગળતાં ગળતા
 અભાગીઆને અમૃત પાતાં
 વિષ તુલ્ય થઈ જાય--

દશાના.

૩૮

વનદેવીઓ—કરે શીઠ વ્યર્થ અરે પોકાર
 અમારી સત્તા અપરંપાર
 કેા જીવ આશ્રય કરી આગારે
 નહીં ભુખે મરનાર
 ફળકુલ પાનવડે પોણીને [૨]
 જીવાડીએ જીવસાર--

અમારી.

ભાગ્યદેવી—મુજ કપાવીણુ ભુજ્યા જીવને
 નહીં ભોજન મળનાર
 ખાધેલાં અન્ન જળ ઓકાવી [૨]
 કઢાવું પાછાં બહાર
 શ્રેષ્ઠ સૌથી મારે અધિકાર

વનદેવીઓ—નવીન વસ્તુ નીપજવી કરીએ
 નિત નિત પરઉપકાર
 ધન સંપત્ત મેળવતાં જન સૌ (૨)
 કરી વણજ વ્યાપાર--

અમારી.

ભાગ્યદેવી--મારી ચારી વીળુ વ્યાપારીના

વ્યર્થ વાગુડા વ્યાપાર

નિર્ધનને ધનવાન બનાવું [૨]

૫૨ ખેડા નિરાધાર

અષ્ટ.

૩૮

માધવ--વિયોગનું દુઃખ મહા વિધિ ક્યાંથી જાણે

દૃષ્ટ એ વિધિને જગત વ્યર્થ છે વખાણું વિ.

ક્રીધા પ્રયત્ન કોટી કામ એક ના આવ્યો

આ શો તમારો અજ્ઞ જજ્ઞ તે બતાવ્યો

પાતે કનંગે સુખ પ્રિયાની સંગ માણું - વિ.

૪૦

જ્ઞાદામિની--અમે તમે જુદાં થતા નથી

સૌ જગડ્યાં માયા જનેતાનાં (૨)

કોણ પોતાનું કોણ પરાયું

સૌ બાળ એક પિતાનાં

અમે.

સૌમાં આત્મારામ વસે છે

એ વિષુ ઠામ ન એક દીસે છે

માફ તાફ એ લેહ નકામે

સૌ જણ્યા માયા જનેતાના

સૌ બાળક એક પિતાના

અમે.

વિશ્વ કુટુંબ પરિવાર અમારે
 વિશ્વ જીવન આધાર અમારે
 અમે જગતનાં જગત અમારું
 ના જળ્યા માયા જનતાનાં
 આ બાળક એક પિતાનાં

અમે.

૪૧

મધ્યસ્થિકા હું નિરભાગી છું નિરભાગી
 બહુ ભાગ્ય કહન છે મારું
 મન નહીં સંસારી નહીં ત્યાગી
 હું તો નાથનું નામ ઉચારું
 સર્વે—નાથ નિરંજન રૂપ કહાવે
 સતી ભક્તિપતિની કરે ભાવે
 વિષય તાપથી પ્રતાપ પ્રગટશે
 શાશ્વતી થશે શુભ ન્હારું

મધ્યસ્થિકા—હું તો નાથનું નામ ઉચારું. હું નિરભાગી.

૪૨

સર્વે—કેને ખબર છે કાલની
 કહો ભાઈ કેને ખબર છે કાલની
 કરો વાતો આકાશ ને પાતાલની

અંચળ છે સુખ દુઃખ સંસારે પલક પલકમાં ચળતાંજી
 મોભે પડીયાં નેવ તણ્યાં જળ ઢળ જોઈને ઢળતાં
 તોએ કરતાં રતીમાં બુલ વાલની

કહો.

સર્વે— પ્રેમ એજ પ્રેમીનું કારણ
 પ્રેમ રસાયણ પ્રેમીનું
 પ્રેમ એજ પ્રેમીનું તારણ
 વ્યર્થ જીવન છે બહેમીનું
 ઉત્તમ પ્રેમ જગત ઉદ્ધારણ
 મલિન વાસનાનું છે મારણ
 પાપ ઓઘનું પ્રેમ નિવારણ
 સરે કાર્ય શુભ નેમીનું પ્રેમ.

સર્વે પ્રેમીને વિયોગે શું સુખ રૂપ છે
 પ્રાણીની આહુતી એ પ્રેમનું સ્વરૂપ છે
 મદ્યન્તિકા-માત્ર ગો પ્રેમ માટે કીચડમાં કળે છે
 પતંગો પ્રાણ આપી દિપકમાં બળે છે.
 સર્વે - પ્રેમતણાં ભિન્ન ભિન્ન રૂપ અનુપ છે પ્રાણીની.
 કામંદિકા-કુબકી મારી જળ મહીં પહોંચે જઈ પાતાલ
 પ્રેમ મોતી એમ સાંપડે માથા સાટે માલ
 મદ્યન્તિકા-જે પ્રેમીજનનાં ઉર પ્રેમે ભરપુર છે
 નામ અમર તેના મુલક[માં] મશહુર છે
 સર્વે—પ્રેમ તણાં ભિન્ન ભિન્ન રૂપ અનુપ છે— પ્રાણીની.

સર્વે

આનંદ મંગલ વર્ત્યે આજે
 સત્ય પ્રેમનો સાર લલ્લો
 દંપતિમિત્રનો થયો સમાગમ
 વિધિતણી શ્રમ સફળ થયો
 કલેશ કુસુપ જાણે ટળી સૌના
 જન સમાજમાં સંપ હજો
 માગ્યા મેહ વરસજો સઘળે
 સા જીવનું કલ્યાણ થજો.

આનંદ.

॥ ૐ શાન્તિ : શાન્તિ : શાન્તિ : ॥

ભાદેર ખખર.

અમારી કપનીના નીચલાં નાટકોનાં ગાયનોની
ચોપડીઓ જ્યાં અમારો મુકામ હશે ત્યાંથી નીચત્રી
કીમતે રોકાઉંથી અથવા વેદ્યુપેગલ પાર્સલથી મંગા
વ્યાથી મળશે.

ચોપડીનું નામ.

કીમત.

માલતી-માધવ	૦ ૬ ૦
શુક્રદેવજી	૦ ૬ ૦
મુદ્રાપ્રતાપ	૦ ૬ ૦
પિતૃભક્ત પ્રભાકર	૦ ૪ ૦
માયા મોહિની	૦ ૪-૦
સાગર-સરીતા	૦ ૪ ૦
અમરકુમાર	૦ ૪ ૦
સ્નેહ સુધા	૦-૪-૦
અનંગપદ્મા	૦ ૪-૦
કુંજબાળા	૦-૪ ૦
રાજ્ય ભક્તિ	૦-૪ ૦
બુદ્ધિ પ્રાબલ્ય	૦-૪ ૦

